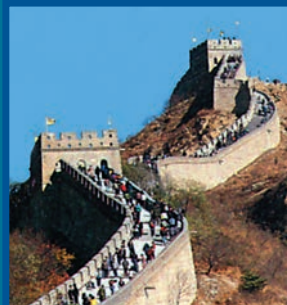

Földvári Erika – Lassúné Ruskó Renáta

Szövegértés

feladatgyűjtemény

**harmadik
és negyedik
osztályosoknak**

Földvári Erika – Lassúné Ruskó Renáta

Szövegértés

feladatgyűjtemény
harmadik
és negyedik
osztályosoknak

Tizennyolcadik,
változatlan kiadás

Mozaik Kiadó – Szeged, 2020

Kedves Gyerekek!

Az olvasás örömet és tudást nyújtó tevékenység, mely során egyre több ismeretet szerezhethetünk a világról. Nem elég azonban csak olvasnunk, meg is kell pontosan érteni a szövegek lényegét, fel kell fedezni az összefüggéseket. A szövegből való ismeretszerzésnek is megvannak a szabályai. Ezeket a szabályokat, vagyis a szövegértés módjait tanulhatjátok meg a munkafüzet segítségével.

Az olvasmányokat négy fejezet fogja össze. Mondatok, utasítások értelmezését gyakorolhatjátok a Bemelegítő feladatok megoldásával. Az Ismert játékok, szórakoztató kísérletek című fejezetből megismerhetitek néhány közösségi játék szabályát, valamint egyszerű és érdekes kísérleteket végezhetek. Emberi alkotásokat és szokásokat mutatnak be a Morzsák a nagyvilág érdekességeiből című fejezet szövegei. Mindannyiunk kedvenceiről, az állatokról szóló válogatás zárja a munkafüzetet, Érdekességek az állatvilágban címmel.

A szövegekhez kapcsolódó feladatsorok segítenek az önálló tanulás módjainak megismerésében is. Ha gondosan elvégzitek ezeket a feladatokat, sokkal könnyebben fogtok majd boldogulni a felső tagozatos tantárgyak anyagával.

*Ismert játékok
szórakoztató
kísérletek*

Mit visz a hajó?

Kiolvassuk a „kérdőzt”. A játékosok sorban vagy körben ülnek, de csoportban is elhelyezkedhetnek. A kérdező középre ül.

A kérdező akárkivel fordulhat és kérdezheti:

– *Mit visz a hajó d-vel? (Vagy b-vel, k-val, z-vel stb.)*

A kérdezetteknek a megnevezett betűvel kezdődő árut kell mondania:

– *Diót (burgonyát, kilincset, zergét stb.).*

Mindenkitől csak egy szót kell kérdezni.

Aki nem tud válaszolni, vagy rosszul válaszol, zálogot ad.

Csak tényleg hajón szállítható dolgot szabad mondani. (Nem lehet: Debrecen, békét, kikeletet vagy zörgést stb. mondani.)

(Kis Jenő – Kis Jenőné: De jó játék ez, gyerekek!)

1. Töltsd ki a játék adatlapját!

A játék neve:

A játékosok elhelyezkedése:

Az első kérdés:

A feltehető kérdések száma:

A rossz válasz következménye:

2. A játékszabály alapján melyik szó nem illik a sorba?

burgonya, bőrrönd, bagoly, bűgőcsiga, búcsúzás, bukósisak, bumeráng

3. Mit visz a hajó **k**-val?

Komámasszony?

A játék kérdéssel indul. A kör közepén álló szabó ezt kérdi az egyik játékostól:

– *Komámasszony, hol az olló? – Katánál!*

Amikor a kérdő Katihoz megy, az imént megszólított és egyik társa futva helyet cserélnek. A fogó megint:

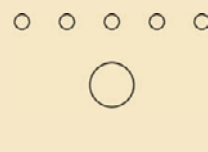
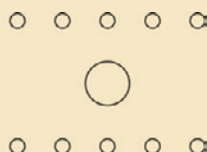
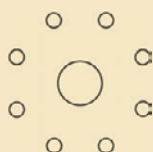
– *Komámasszony, hol az olló? – Veránál!*

A fogó újra csak elfordul, de szeme sarkából lesi az otthagytakat meg a többieket. Mert a megszólítottak futni kell – valakivel helyet cserélni –, s ha a fogó gyorsabb és a futó előtt elér egy házat, az ügyetlen futó lesz az új fogó.

Másutt úgy játsszák, hogy a szerepek akkor is cserélődnek, ha a fogó futás közben elkap valakit. Akkor beállhat annak házába.

(Lukácsy András: *Játszd újra!* – átdolgozás)

1. Melyik rajz tartozik a szöveghez? Keretezd be!

2. Válaszolj a kérdésekre egész mondattal!

Hol áll a szabó?

Hány olló kell a játékhoz?

Mit kell tennie a megszólítottak?

3. Írj kérdéseket a szöveghez kapcsolódóan a megadott szavakkal!

cserélnek, futni, ügyetlen

*Morzsák
a nagyvilág
érdekességeiből*

Miért fontos megtanulni jól olvasni?

Azoknak a gyerekeknek és felnőtteknek, akik jól tudnak olvasni, nagyon sok örömet nyújt az olvasás. A könyvekben szép meséket olvashat tündérekről és királyfiakról. Olyan elképzelt történeteket gyerekekről és felnőttekről, amilyenek velünk is előfordulhatnak. Olvashat kalandos történelmi regényeket, szép verseket. Az újságokból elolvashatja, milyen fontos és érdekes dolgok történtek a nagyvilágban.

Aki jól olvas, annak könnyebben megy a tanulás.

(Dornbach Mária (szerk.): Minden napra egy kérdés)

Márai Sándor író fogalmazta meg a következő mondatokat az olvasásról:

„Erővel olvasni. Néha nagyobb erővel olvasni, mint amilyen erővel az írás készült, melyet olvasol. (...) Soha nem olvasni fitymálva, mellékesen, mint akit isteni lakomára hívtak, s csak a villa hegyével túrkál az ételben. Elegánsan olvasni, nagylelkűen. (...) Életre-halálra olvasni, mert ez a legnagyobb, az emberi ajándék. Gondold meg, csak az ember olvas.”

1. Egészítsd ki a mondatokat!

Az olvasás nagyon sok _____ nyújt.

Szép meséket olvashatunk _____ és _____

Történeteket ismerhetünk meg, amilyenek _____ velünk is.

Az újságokból fontos és érdekes dolgokat tudhatunk meg _____
_____ történetekről.

2. Adj új címet a szövegnek!

3. Írd ki a szövegből, miket olvashat az, aki jól megtanult olvasni!

4. Adj rövid, lényegre törő választ a címbe feltett kérdésre!

5. Írd le kedvenc könyved adatait!

szerző: _____ oldalszám: _____

cím: _____ kiadás helye: _____

kiadó neve: _____ kiadás éve: _____

Hol ették az első csokoládét?

Mikor a spanyolok Cortez (korteZ) vezetésével 1520-ban elfoglalták Mexikót, megismerkedtek egy itallal, melyet az indiánok csokolátnak neveztek. Hernandez, spanyol tudós utánajárva a dolgoknak megtudta, hogy a mexikóiak egy Közép-Amerikában és Yucatánban (jukatán) termesztett fának, a kakaófának magvait használják erre a célra. Vanília, kukoricaliszt és más anyagok hozzáadásával négyféle italt tudnak belőle készíteni. Egyikük az a bizonyos csokolátl. Eleinte a spanyolok nemigen barátkoztak meg a csokoládéval, s csak akkor kezdték felkarolni, mikor a cukor használata általánosabb lett. De ekkor annyira megnyerte a spanyolok, s ezek révén a portugálok tetszését, hogy nemsokára mindkét nép nemzeti italává lett.

Az első csokoládétablettát állítólag egy Carletti (kárletti) nevű utazó készítette Firenzében, az 1606. esztendőben. Bizonyos azonban, hogy az első csokoládégyárak a 17. század során nyíltak meg Európában, az első csokoládébolt pedig Londonban 1657-ben.

(Földes GéZáné és Belley Pálné (szerk.): *Kíváncsiak klubja*)

1. Húzd alá a szövegben a válaszokat!

A spanyolok mikor és hol ismerkedtek meg a csokolátnak nevezett itallal?

Melyik fának a magvaiból készítették az italt az indiánok?

Hányféle italt tudtak belőle készíteni?

Ki készítette az első csokoládétablettát? Mikor? Hol?

Mikor nyílt meg az első csokoládébolt Londonban?

2. Jelöld az igaz állításokat **i**-vel, a hamisakat **h**-val!

___ A kakaófa magvaiból vanília, kukoricaliszt és más anyagok hozzáadásával négyféle italt tudtak készíteni a mexikóiak.

___ A spanyolok és portugálok tetszését azonnal megnyerte a csokoládé.

___ A csokoládé a spanyolok és portugálok nemzeti italává lett, miután elkezdtek cukrot használni.

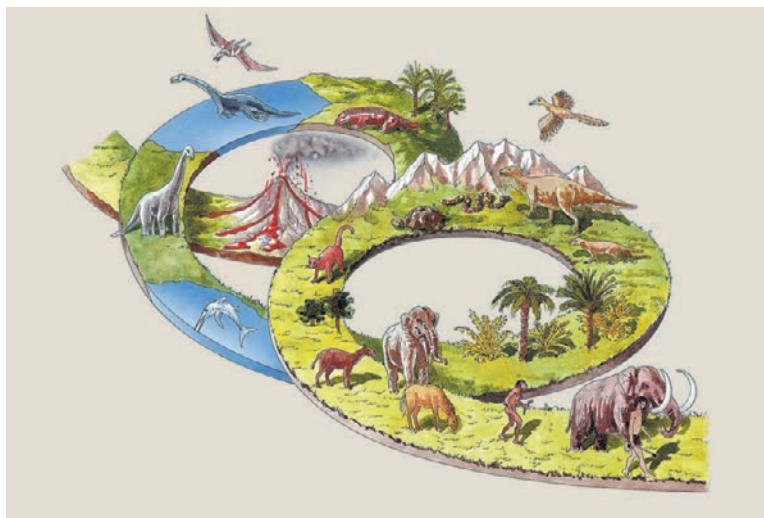
___ A kakaófát Közép-Amerikában és Yucatánban termesztették.

___ Hernandez, spanyol tudós nyitotta meg az első csokoládéboltot.

3. Keresd meg kedvenc csokoládéd papírján annak összetételét! Írd le, milyen anyagok szükségesek hozzá!

*Érdekességek
az állatvilágban*

Az evolúció

A túlélés érdekében az állatnak képesnek kell lennie arra, hogy alkalmazkodjék a környezethez, amelyben él. Védekeznie kell az időjárás viszontagságai ellen, és az ő húsára vadászó más állatok ellen. Meg kell találnia saját táplálékát. Így bizonyos állatok a sarkvidékek zord hidegéhez, mások a sivatagok szárazságához alkalmazkodtak.

Megvan tehát a magyarázata, miért léteznek az állatvilágon belül olyan nagy különbségek, és miért annyira eltérőek a fajok a Föld egyes tájain.

Az alkalmazkodás azonban lassan, fokozatosan ment végbe. Akkor kezdődött, amikor az élet első formái megjelentek a Földön, tehát több mint 3 és fél milliárd évvel ezelőtt. E régmúlt korszak óta mind az állatok, mind a növények szakadatlanul változnak, átalakulnak. Ez az evolúciónak nevezett folyamat adta meg az állatfajoknak ma ismert külsejüket. Ez a külső többnyire már egyáltalán nem hasonlít a történelem előtti időkben élt őseikére.

Az első gerincesek (belső vázú állatok) a halak voltak, amelyek 500 millió évvel ezelőtt jelentek meg az óceánokban. Az evolúció során fokozatosan alakultak ki a kétéltűek, a hüllők, majd a madarak és az emlősök. Az emlősök „legfiatalabb” képviselője az ember.

(Larousse diákenciklopédia – átdolgozás)

1. Húzd alá a szövegben a kérdésekre felelő szót, szókapcsolatot!

Mi ellen kell védekeznie az állatoknak? • Honnét szerzik táplálékukat az állatok? Milyenek a Földön lévő állatfajok? • Hogyan ment végbe az alkalmazkodás a környezethez?

2. Kék színessel jelöld a harmadik bekezdésben az élet megjelenésének idejét!
3. Írj egyszólatos meghatározást! Mi az evolúció?

4. A szöveg alapján írd le a következtetésedet arról, mikor fejeződött be az evolúció!

5. Sorolj fel kihalt állatfajokat!

A legszívósabb állatok

1835. szeptember 15-én a Beagle (bígl) vitorlás hajó, fedélzetén Charles Darwinnal (csársz darvin) elérte a Galápagos-szigeteket. Darwin látogatása a Galápagos-szigetekre az evolúciós elmélet egyik kiindulópontját jelenti, mert itt született meg az a gondolat, amely a fajok keletkezését feltárta.

A szigeteken partra szálló Darwin először az elefántteknősökön csodálkozott el. Így ír erről: „Két nagy teknőssel találkoztam.... Az egyik egy kaktuszdarabot evett; mikor közelébe értem, megnézett, s aztán nyugodtan tovább állott. A másik mély szisszenést hallatott, s behúzta a fejét. Ezek az óriási hüllők, melyeket fekete láva, levéltelen bozót és hatalmas kaktuszok vettek körül, az ősvilág megelevenedett teremtményeinek tűntek fel.”

Ezek a teknősök az egyedüli olyan gerinces lények, amelyek a saját testükből növesztik ki páncéljukat, amelyben védelmet találnak az ellenségük elől.

Az elefántteknős mérete óriási, az egyik példány 435 kilogrammot nyomott. A galápagosi elefántteknősök köréből kerülnek ki Földünk legidősebb állatai, ugyanis két-háromszáz évig élnek.

(Balázs Dénes: Galápagos)

1. Húzd alá a szövegben a kérdésekre felelő szót; szókapcsolatot!

*Ki az evolúciós elmélet megalapozója? • Mekkora az elefántteknős mérete?
Hány évig élhet a galápagosi elefántteknős?*

2. Emeld ki a szövegből kék színessel, mivel védekeznek az elefántteknősök!

3. Karikázd be az igaz állítások betűjelét!

a) 1835 szeptemberében érkezett Darwin a Galápagos-szigetekre.

b) Darwint lenyűgözte a teknősök látványa.

c) Az elefántteknősök a növények között találnak menedéket ellenségeik elől.

d) Az elefántteknősök a Föld legkevesebb ideig élő állatai.

4. Foglald össze saját szavaiddal, miről szól az olvasmány!

5. Keresd meg a Galápagos-szigeteket az atlaszodban! A Csendes-óceánban lévő szigetvilág, Ecuador közelében.

Tartalom

Bemelegítő feladatok	4
Ismert játékok, szórakoztató kísérletek	15
<i>Mit visz a hajó?</i>	16
<i>Komámasszony?</i>	17
<i>Találd ki, mit árulok!</i>	18
<i>Gondolatosvasó</i>	19
<i>Adj, király, katonát!</i>	20
<i>Lóverseny</i>	21
<i>Ipi-apacs</i>	22
<i>Ugróiskola, kápolna</i>	23
<i>Bambázás</i>	24
<i>Sakk</i>	26
<i>Mi lenne, ha más lenne?</i>	28
<i>A harangként búgó villa és egy másik meglepetés</i>	29
<i>Érdekes kísérlet pingponglabdával</i>	30
<i>Szerencsétlenség a vízen</i>	31
<i>Miért mélyebb hangon felel vissza a visszhang?</i>	32
<i>Elektromos harangjáték</i>	33
<i>Rakétakilövő állomás</i>	34
<i>Hőtágulás és összehúzódás</i>	35
<i>Készíts hőlégballont!</i>	36
<i>Mozgóképek</i>	38
<i>Fény és árnyék</i>	40
Morzsák a nagyvilág érdekességeiből	
<i>Miért fontos megtanulni jól olvasni?</i>	42
<i>Hol ették az első csokoládét?</i>	43
<i>A pizza eredete</i>	44
<i>A kóla kultúrtörténete</i>	45
<i>A tartósítás új módja, a dobozos konzerv</i>	46
<i>Miért látjuk a kígyójelet a patikákon?</i>	47
<i>Az első ember a Holdon</i>	48
<i>Mi a villám?</i>	49
<i>A szökőév</i>	50
<i>A csillagképek</i>	51
<i>Mikor vált bizonyossá, hogy a Föld gömbölyű?</i>	52
<i>Az európai kontinens első földalattija</i>	53
<i>A világ a legmagasabb épületei</i>	54
<i>A párizsi Eiffel-torony</i>	55

<i>A világűrből látható földi építmény</i>	56
<i>A legtökéletesebb arányú építmény</i>	57
<i>Mikor találták fel a tévét?</i>	58
<i>Ki találta fel az esernyőt?</i>	59
<i>Az első keresztretjvény megjelenése</i>	60
<i>Miért piros-fehér-zöld a magyar zászló?</i>	62
<i>Mit jelképeznek a koronák?</i>	64
<i>Mióta állítunk karácsonyfát?</i>	65
<i>Miért a nyuszi hozza a húsvéti tojást?</i>	66

Érdekességek az állatvilágban

<i>Az evolúció</i>	68
<i>A legszívósabb állatok</i>	69
<i>Hogyan „beszélgetnek” a méhek?</i>	70
<i>Szavak nélküli beszéd</i>	71
<i>A világ legnagyobb állata</i>	72
<i>A világ legkisebb hala</i>	73
<i>A matamata víziteknős – úszni mégis lusta</i>	74
<i>Az ember és az állatok</i>	75
<i>Finnyás koalák</i>	76
<i>Világ lustája</i>	77
<i>Az óriás erszényes mókus akár 100 métert repül</i>	78
<i>A morgóhal az úszóbolyagjával beszél</i>	79
<i>A vándorgalamb tragédiája</i>	80
<i>A moa Új-Zéland kihalt óriásmadara</i>	81
<i>Okos Hans története</i>	82
<i>A véznaujjú maki a hosszú ujjából él</i>	83
<i>A bagoly szeme olyan, mint egy fényképezőgép lencséje</i>	84
<i>Megvadul-e a bika a vörös színtől?</i>	85
<i>Tanulékonyak-e a majmok? I.</i>	86
<i>Tanulékonyak-e a majmok? II.</i>	87

Szómagyarázatok

A szöveggel kapcsolatos tudnivalók, forrásmunkák

Felhasznált irodalom, a képek forrásai, utóirat

Melléklet